

NR. 2 JUNI 2019, 27. ÅRGANG

Maihaugbladet

MEDLEMSBLAD FOR DE SANDVIGSKE SAMLINGERS VENNER

MEDLEMSKONTINGENT 2019

De Sandvigske Samlingers Venner (DSSV) ble stiftet i 1932. Maihaugvennene har som formål å støtte driften og utviklingen av museet. Gjennom dugnadsinnsats og direkte gaver opplever vi at venneforeningen er med på det som skjer. De siste år har DSSV gitt mer enn 1 mill. kroner årlig i direkte støtte til museet.

Som medlem av DSSV får du fri inngang på Maihaugen i et kalenderår, rabatt på de fleste varer i Maihaugbutikken, (ikke bøker), fri inngang på Maihaugens egne arrangementer som Barnas Sommer- og Vinterdag, Julemarkedet og St.Hansaften, og du slipper da å stå i billett køen. I tillegg får du direkte invitasjon til spesialarrangementer (når du har registrert din e-postadresse). Maihaugbladet får du i posten tre ganger pr. år. I tillegg gir medlemskap fri inngang på en rekke andre friluftsmuseer i Norden (Norsk Folkemuseum, Sverresborg etc), detaljer på <https://maihaugen.no/Om-Maihaugen/venneforeningen/medlemskap-i-venneforeningen>

MEDLEMSKONTINGENT

Enkeltmedlemskap kr. 450,-/kalenderår

Familiemedlemskap kr. 750,-/kalenderår

Familiemedlemskap gjelder et par – og egne barn/barnebarn under 16 år. I vinterhalvåret kan du i tillegg ta med en gjest.

ÅPNINGSTIDER TIL

FRILUFTSMUSEET VIA PORTENE

Portene er stengt i museets åpningstid. Medlemmer i venneforeningen må derfor benytte hovedinngangen for å få tilgang til friluftsmuseet. Utenom høysesongen er portene åpne 07–11 og 16–22 alle dager unntatt mandag, da portene er åpne 07–22.

De Sandvigske Samlingers Venner

Maihaugen 2609 Lillehammer
Bankgiro 2000 05 17608
Informasjon: tlf 61 28 89 00
e-post: venner@maihaugen.no

Redaktør: Anne Mari Løken
Grafisk produksjon: Dialecta
Forsidefoto: Esben Haakenstad / Maihaugen

INNHOOLD

Leder	side 3
Hva skjer på loftet?	side 4
Å hjemme seg	side 6
«Brev fra fronten – kjære mor»	side 7
Håndverkerne inn i «det gode selskap»	side 8
Sommerprogram Maihaugen	side 10
Det skjer i september!	side 12
Ny kafe på Maihaugen	side 14
Spesialomvisninger på Maihaugen	side 15
Maihaugen som studiepraksis	side 16
DSSV-vennetur	side 17
Skjulte skatter	side 18
Ressurspersonene	side 19
Program for museene	side 20

ÅRSMØTET I DSSV

ble avholdt 13. mars 2019.

Du finner sakspapirer med full årsberetning og regnskap for 2018 samt referat fra årsmøtet på våre hjemmesider <https://maihaugen.no/Om-Maihaugen/venneforeningen/hva-skjer-arrangementer>.

SELVBETJENING FOR MEDLEMMER AV DSSV

Som dere har erfart har DSSV gått over til et nytt medlemsregistersystem hvor det meste skjer «digitalt». Noen av dere har hatt visse problemer med det, da har vi forsøkt å hjelpe til med å sende materiale på «gammeldags» måte som brevpost til dem som behøver det.

Kjære Venner!

Svend Strand, Styreleder DSSV

Så er sommeren her igjen med mange flotte muligheter til nye besøk og opplevelser på Maihaugen! Inne i bladet kan du lese mer om hva som skal skje i sommer. Som du vil se så er det et tettpakket program med attraktive tilbud både for DSSV-medlemmer og alle andre besøkende!

Som DSSV-medlem får du, i tillegg til gratis adgang til museet hele året, også muligheten til å se «bak» fasaden av ulike deler av Maihaugen. Vi tilbyr mange attraktive og eksklusive spesialarrangementer og omvisninger som blir reservert for DSSV-medlemmer og bare for dem. Her stiller ekspertene på Maihaugen opp og beretter noe dypere om hva samlingene tilbyr. Dette gir deg muligheten til enda bedre innsikt og kunnskap om museets mange deler! Inne i bladet ser du en artikkel som beskriver de spesialarrangementene vi hittil har planlagt. Hver av spesialomvisningene vil bli annonsert direkte med personlig e-post til alle medlemmene som har registrert sin e-postadresse. I e-posten beskrives også påmeldingsprosedyre for den enkelte omvisning.

Vi minner også om at medlemskapet i DSSV gir deg gratis adgang til en rekke friluftsmuseer i Norden, bl.a. Norsk Folkemuseum i Oslo, Sverresborg i Trondheim, Skansen i Stockholm og flere andre.

En spesialtur for medlemmer vil bli arrangert også i år. Vi skal til Hadeland og bl.a. besøke det flotte Kistefos-museet på Jevnaker.

Nærmere beskrivelse finner du inne i bladet.

Oversikt og liste over alle medlemsfordelene er nærmere beskrevet på våre websider, se <https://maihaugen.no/Om-Maihaugen/venneforeningen/medlemskap-i-venneforeningen>

Disse DSSV medlemsfordelene er ikke inkludert i det nye Årskortet som gir adgang til alle museene. DSSV arbeider imidlertid for å få til en bedre samordning mellom Årskortet og Medlemskap i DSSV. Dette vil i så fall bli annonsert og informert om både i Maihaugbladet nr 3 2019 samt direkte til våre medlemmer, til alle som har kjøpt Årskort i år, og for øvrig ut til det generelle markedet.

I dette nummeret av Maihaugbladet vil jeg spesielt nevne utstillingen «Å hjemme seg» på Lillehammer kunstmuseum. Det er et samarbeid mellom ulike deler av Lillehammer museum i forbindelse med 100-års jubileet for Sigrid Undsets innflytting på Bjerkebæk. Lese bør du også den spennende artikkelen om besøk på loftet hos kostymeavdelingen.

Dette nummeret av Maihaugbladet er debut for vår nye redaktør, Anne Mari Løken, som har overtatt redaktøransvaret etter Kristin Helland. Kristin har styrt bladet med fast hånd de siste par årene. Vi takker henne for flott innsats, og ønsker Anne Mari lykke til!

Velkommen til lesing av et nummer med spennende innhold, og ikke minst til mange fine opplevelser på et Maihaugen i sommerskrud!

For å lette bruken har vi laget brukerveiledninger for selvbetjening, som du finner på våre hjemmesider på <https://maihaugen.no/Om-Maihaugen/venneforeningen/medlemskap-i-venneforeningen>.

Her beskrives hvordan man kan

- Logge seg inn i systemet
  - Se og rette opp egne personalia og kontaktopplysninger
  - Se og ta ut din faktura og din betalingshistorie
  - Hente ut og skrive ut eller lagre eget medlemskort
- Spesielt er vi opptatt av at alle (som har) registrerer sin e-postadresse, slik at vi kan nå dere med tilbud og informasjon!

Hva skjer på loftet?

Kirkestuen, den store, gule bygningen «midt på Maihaugen», rommer mye mer enn vi kanskje vet. Opp ei bratt trapp, i loftsetasjen «bor» Viviann Andersen, hun er ansvarlig for alle kostymene på Maihaugen, og de er ikke få!

Tekst og foto: Anne Mari Løken

Rom etter rom, fem i alt, er tettpakket, og da mener jeg tettpakket, med kostymer. Klær fra middelalderen og fram til 1990-tallet, sko, vesker, gensere, skjorter, bunader, kjoler, dresser.....alt en trenger for å dekke behovet for tidsriktige kostymer på Maihaugen. Her er herre/gutterrommet, dame/jenterommet, bunadsrommet, sko/veske/annet-rommet, syrommet, arbeidsrommet. Hver torsdag har Viviann med seg Anne Guri, Ellen og Hjørdis som hendige, dyktige sydamer fra «Torsdagsvennegjengen».

Å bli vist rundt i de ulike rommene er som en liten åpenbaring, plagg på plagg, sirlig på hengere eller nesten med tellekanter i hyllene. Kanskje de synes de har det litt for trangt, kjolene, dressene, bunadene, men det er denne plassen alle kostymene har. Små og større kleodier blant damekjolene, sko som har sett sine beste dager, stive i læret og utgatte, men vanskelig å erstatte. Viviann sender varme tan-

ker til byens skomaker! Det er som sagt klær fra så langt tidsspenn, i ulike størrelser og fasonger, til damer, jenter, menn, gutter. Vi tenker kanskje ikke over det en vanlig sommerdag på Maihaugen, tunverter, guider, frivillige, folka i alle husene, Olsengarden, Øygarden, Byavdelingen, Postmuseet, – alle stedene der det foregår aktiviteter, alle har de forskjellige kostymer utfra de ulike oppgavene de har, tidsriktige ned til minste detalj. «Har du kostymer til enhver oppgave da», undrer jeg, «hva med sommerteatrene/vandreteatrene, de ordner seg vel selv»? Nei, ingen «ordner seg selv» på Maihaugen. Det må søkes om å få ha forestillinger/opplegg på museet, så kreves det audition for formidlerne som hører museet til. Det er så formidlerne som godkjenner og tilrettelegger de ulike forestillingene. SÅ er kostymeavdelingen helt avgjørende til slutt, da er det på loftet de tryller fram, enten de finner fra lager

Nysydde vester klare for sesongen.

Håndsydde maljehull!

NOEN av alle kjolene.

Hylle på hylle, her finnes «alt».

Viviann Andersen

eller syr nytt, det som trengs. Hvert år er det ulike forestillinger, hvert år nye folk i hus og tun, og hvert år trengs mer enn 150 nysydd kostymer eller klesdrakter med tilbehør. Noen av de som kommer igjen år etter år, har «sine» kostymer lagret, navnet, rensset og klare for ny sesong. Søm av drakter for tunvertene på Aulestad hører også inn under Vivianns oppgaver. Heller ikke julemarkedene, barnas vinterdag og skoleopplegg får kle seg som de vil, formidlerne og Viviann ordner opp i kostymene her også. Bestilling av T-skjorter gjør hun og i jobben sin, som er en 40 % stilling med altfor få arbeidstimer i høysesongen. Fra april er det høytrykk på symaskiner og dampstrykejern på loftet i Kirkestuen, når sommerportene på Maihaugen åpner, skal alt være i orden.

Viviann legger ikke skjul på at dette er en drømmejobb, selv om døgnet ofte har for få timer. Hun er svært glad for de tre hjelperne

sine, det er ikke vanlig hverdags søm damene utfører, det kan en se av bildene. Det sys mye for hånd, det lappes og lappes til det ikke er mer igjen å lappe på, og det sys som sagt mye nytt.

«Er det noe annet du ønsker deg enn flere timer i døgnet om våren», spør jeg. Hun er rask til å svare; dersom noen sitter med gamle herresko/støvler eller gamle «kjærringsko/skoletter/støvletter, blir hun veldig glad for en henvendelse. Dette er mangelvare fordi det går så mange skritt i skoene hver sommer og de slites fort. Det er mye lettere å fikse klærne.

Bak et stort, levende museum er det utrolig mange mennesker som er helt nødvendige for at museet skal framstå slik det ønsker. De fleste av disse dyktige, faglige medarbeiderne ser vi aldri. Nå har du fått hilse på kostymeansvarlig Viviann Andersen. Tusen takk for titten!

«Å hjemme seg»

I Sigrid Undsets hus er det mange rom

20. mai – 3. november 2019

Første samarbeidsutstilling
i det konsoliderte museet

Tekst: Amund S. Kristiansen

I 1919 flyttet forfatteren Sigrid Undset (1882–1949) til Lillehammer. Her etablerte hun seg for godt og bygget opp et hjem og en hage for seg og sine. Hun kalte stedet Bjerkebak. Det var i dette hjemmet Undset skrev middelalderromanene *Kristin Lavransdatter* og *Olav Audunsson* som i 1928 ga henne Nobelprisen i litteratur.

I 2019 er det 100 år siden Sigrid Undset bosatte seg i byen, og dette ønsker Stiftelsen Lillehammer museum å markere. Jubileet vil finne sted på henholdsvis Bjerkebak og Lillehammer Kunstmuseum. På Bjerkebak skal publikumsbygget utvides. Utstillingen «Å hjemme seg» skal presenteres på Lillehammer Kunstmuseum og vil å gi et innblikk i dette unike hjemmet preget av Sigrid Undsets smak og ideologi.

«Egenhjemssaken er en ... av tidens yndlingsideer; det er forresten ogsaa en av mine kjæreste private. Hos de fleste gjennomsnittsmennesker er det rimeligvis ett av de inderligste ønsker at faa sit eget hus med litt have til. Eget hus er et saare attraaværdig gode – av mange grunde. En er at naar huset er ens eget, finder man sig lettere i dets mangler og retter med frisk mot paa alt som kan rettes.

En anden er at børn erfaringsmæssig trives bedre ved at faa vokse op paa ett sted, uten at skifte omgivelser; børns evne til at interessere sig for alt nært slaar sig om dagliglivets ting som røtter om en sten; med oprykning og omplantning følger altid en periode av stanset vekst»

Sigrid Undset i Et Kvindesympunkt, 1919

For Sigrid Undset var hjemmet selve fundamentet for livets utfoldelse. Både i hennes litteratur og liv får hjemmet en avgjørende rolle.

Tittelen «Å hjemme seg» er hentet fra et brev

Hedevig Anker, Bjerkebak #5, 2016

fra Undsets hånd der hun beskriver gleden ved å skape sitt eget bosted.

Utstillingstittelen har en dobbel betydning; den henspiller både på tilfredsstillelsen ved å skape rom for seg og sine presis etter egen smak – samtidig som det var et sted hun kunne «hjemme seg» bort og skjerme seg fra det økende ytre presset fra omverden.

Sigrid Undsets tanker treffer en nerve i vår tid. Med hennes opptatthet av å bygge et personlig hjem basert på varige verdier, tradisjoner og ikke minst godt håndverk viser hun oss at vi er nødt til å endre livsstil.

I forbindelse med utstillingen skal det gis ut en bok med ulike tekster som til sammen vil gi et fornyet blikk på mennesket Sigrid Undset og Bjerkebak.

Prosjektgruppe:

Kurator/prosjektleder: Cecilie Skeide

Prosjektleder: Gry Pettersbakken

Konsulent: Amund S. Kristiansen

Formidling: Lene Solberg

Markedsføring: Veslemøy Furuseth

Fagkonsulenter Maihaugen: Kjell Marius Mathisen, Bente Forberg, Kjersti Moen

«Brev fra fronten – kjære mor»

Tekst: Siren Hjertenes, museumskonsulent ved Norges Postmuseum

Norges Postmuseum og Opplandsarkivet, avdeling Maihaugen, viser ny utstilling «Brev fra fronten – Kjære mor». Her kan du lese brev skrevet av soldater, fanger og front søster i krig. Utstillingen skal stå fram til 24. november, og kan sees i andre etasje i Maihaugens hovedbygning.

Langt hjemmefra og omgitt av krigens brutale virkelighet fikk brevet en viktig rolle for soldatens moral og innstilling. Feltposten var den eneste livslinjen til de som befant seg hjemme.

Brevene

Utstillingen viser brev som hver for seg forteller unike historier fra personer som opplevde krig og fangenskap. I brevene skildres sterke følelser som frykt og lengsel, men også hverdagslige behov, pågangsmot og fremtidshåp. På grunn av sensur kunne de ikke skrive hva som helst, eller røpe detaljer, men gjennom brevene kunne de gi sine kjære visse inntrykk fra livet i frontlinjen eller fangeleiren.

Du får lese brev så langt tilbake som under krig mot svenskene i 1814, brev sendt hjem fra frontkjempere, norske statsborgere som gikk i tysk krigstjeneste, og brev sendt fra fanger og soldater på den allierte siden under andre verdenskrig. Du får også se konvolutter sendt hjem fra ulike steder i verden hvor nordmenn har deltatt i internasjonale operasjoner etter 1947.

Foto: Audbjørn Rønning / Maihaugen

Feltposttjenesten

For en soldat var det å motta brev ansett som en av de viktigste velferdsgoder ved fronten. Feltposttjenesten skulle utføre en sikker postformidling uten å røpe oppholdssted. Med kun en tallkode som postadresse og uten mulighet til å bruke sivile postkontorer eller postkasser, skulle soldater ha en fullgod posttjeneste.

Gjennom gjenstander i utstillingen gis et lite innblikk i feltposttjenesten, som var det eneste bindeleddet mellom soldater og de som ventet hjemme. Nasjoner i krig har alltid lagt mye ressurser i en god feltposttjeneste.

Feltpost Den Norske Legion. Foto: Ukjent

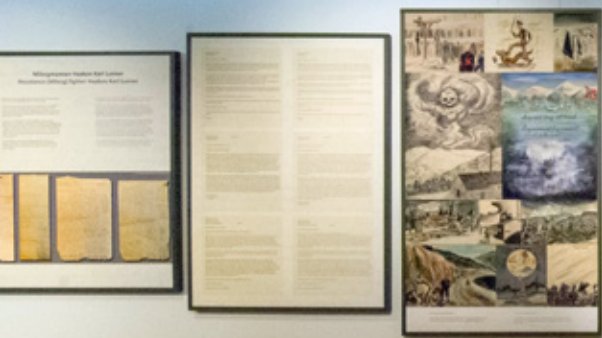
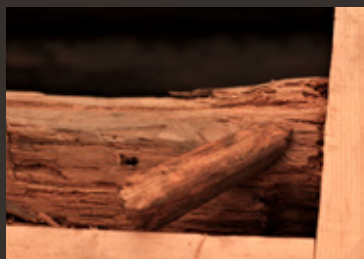

Foto: Audbjørn Rønning / Maihaugen

Små ting – tegn og problemer

Bare en treplugg i en stokk. Men mye å fundere over allikevel: Hvorfor er den 8kantet? Moderne plugger er annerledes!

På denne stokken er det slått inn små kiler så høyt som åtte meter opp på stammen før den ble slinnet og sto i årevis på rot for å bli malmfuru. Hvorfor det? Ingen vet i dag.

Arbeidsformann Frank Atle Sæhl Larsen og museumshåndverker Terje Myhre i sving på prestegårdstaket.

Håndverkerne inn i «det gode selskap»

Tekst og foto: Ivar Olstad

Rent praktisk er det ikke fornuftig og mulig, men ideelt sett burde alle med interesse for de gamle hus på Maihaugen få besøke håndverkerne i arbeid. For eksempel, og i disse tider, under plastikken som totalt skjuler Prestegården.

Der driver fire tømrere og gjør om det ikke mindre enn 250 kvadratmeter store taket – Maihaugens uten sammenligning største torvtak. Det er ellers langt fram til at kvalitets-torven fra Dombås («god nok blant de moderne, med kvabb og ikke matjord, slik at den ikke gror noe særlig») blir lagt. I skrivende stund først i mai er de langt nede på treverket.

Mye galt fra de i alt syv tidligere restaureringer kommer for dagen: Taktro som er skjøtt feil, plastfolie som er lagt uprofesjonelt og har skapt råte. En vegg som har seget utover 10–15 cm. «De gjorde nok så godt de kunne ut fra sine kunnskaper og muligheter, men nå går vi til bunns og gjør det skikkelig», sier museums-håndverker Terje Myhre og arbeidsformann Frank Atle Sæhl Larsen.

Prosjektet

«Skikkelig» har forøvrig en ny dimensjon i disse tider. Et nettverk er opprettet med base på Folkemuseet på Bygdøy, og Departementet har gitt penger til håndverkerne, som nå deltar i et fellesprosjekt med syv andre arbeidsplasser. Poenget er at karene skal ta til seg all slags teoretisk kunnskap om bygget før de går i nærkontakt med det. Deretter: Hva kan så håndverkerens blikk avsløre om objektet, om materialene som er brukt og skal benyttes, om byggteknikk slik de finner den fra gammelt? Og hva er fornuftig å gjøre i den nye prosessen? Alt skal dokumenteres i bilder og ord, og deles med andre.

Det er tydelig at disse ekstra oppgavene hever nivået i jobben fra dagligdags reparasjon til bevisst og dedikert større interesse for arbeidet. «Nå er håndverkeren kommet inn i det gode selskap», sier Frank. I tillegg til den vanlige, imponerende kvalitet på håndverket kommer nå ren forskervirksomhet, der undring og problemstillinger må finne svar, eller i

Presisjonsarbeid av museumshåndverkerne

Henning Svensrud er imponerende god med øksa. Denne vindskia skal passe hårfint inn, og da må alt stemme i tre dimensjoner.

Bildet gir bare et svakt inntrykk av hvordan Frank Hageberget har greid å felle inn et trestykke der det var et meterlangt, 11 cm dypt hull i en trestokk som det var verdt å bevare.

det minste forsøk på løsninger. Dette fører fram mot en ny struktur, der akademiker og håndverker arbeider side om side i strevet for å finne ny kunnskap. Og karene er ikke i tvil om den store betydningen dette har både for dem som arbeidstakere og på kvaliteten av arbeidet.

Maihaugen-folkene utmerker seg forøvrig med sin uttalte begeistring for arbeidsplassen. Her er få eller ingen rutiner, nesten alle jobber er nye og krevende, utfordringene står i kø, og læringen tar aldri slutt, sier de. Derfor er det så uhyre viktig at all den kunnskap som opparbeides, går videre til nye generasjoner.

Prestegården kommer snart ut av plasten igjen

Vågå prestegård skiller seg ut fra de andre husene i bygda både utvendig og i interiør. Fasaden ut mot tjernet kjennetegnes ved den markerte svalgangen og de to symmetriske karnappene som gir bygningen et staselig, nesten herregårdsaktig preg. «... der er gjennomgaaende noget fremmed over hele huset, Vi faar næsten fornemmelsen af, at laftekonstruktionen ikke helt passer her, og at det burde være bygget enten i mur eller reisverk», skriver Anders Sandvig i 1907.

Legg også merke til at huset er røstet «galt» og uvanlig: Møneretningen er lagt langs den korteste veggen. Huset er gammelt. Telling av årringer, såkalt dendrokronologi, i høykvalitetstømmeret viser at det sannsynligvis ble bygd helt mot slutten av 1600-tallet. Snaut hundre år senere ble det tatt ut av bruk på Ullinsvin, som ligger majestetisk til ovenfor Vågåmo. Så ble det brukt til rusk og rot, og var i elendig stand da Sandvig fikk kjøpt det for 800 kroner og flyttet det til Maihaugen i 1904.

Foto: Kåre Hosar / Maihaugen

DAGSPROGRAM

15. JUNI - 15. AUGUST

MUSEET ER ÅPENT
KL. 10.00–17.00.

VANDRETEATER OG OMVISNINGER

- 11.00 **Pål sine høner.** Vandreteater for barn 3–8 år. 30 min.
- 11.00 **Brevet – et mystisk vandreteater innom norske hjem.** For alle. 45 min.
- 12.30 **Nyhet! Sirkus Filikokus.** En opplevelse i verdensklasse! For barn fra 4 år. 30 min.
- 13.00 **tirsdager. Landbrukstimen.** Omvisning med museumsbonden. For alle. 45 min.
- 14.00 **Flora, fauna og flatbrød – en eksotisk reise i den norske fjellheimen.** Vandreteater for alle. 45 min.
- 14.30 **Nyhet! Sirkus Filikokus.** En opplevelse i verdensklasse! For barn fra 4 år. 30 min.
- 14.30 **Farvel du Moder Norge – utvandringshistorie.** Omvisning. For voksne. 30 min.
- 15.30 **Pål sine høner.** Vandreteater for barn 3–8 år. 30 min.
- 15.30 **Brevet – et mystisk vandreteater innom norske hjem.** For alle. 45 min.

ÅPNE HISTORISKE HUS

- Møt tidsriktig aktør eller omviser i historiske hus.
- Åpne historiske hus med lydguide.
- Håndverksutstillinger i Byen.

AKTIVITETER FOR BARN

- Budstikka. Rebus for barn i friluftsmuseet.
- Fiske med bambusstang i Breisjøen.
- Balanseløype i skogen.
- Lekeplass og lekestuer i Boligfeltet.
- Tegn og skriv på Postloftet hos Norges Postmuseum.
- Postmuseets skattejakt.
- Dyr på beite.

Foto: Esben
Haakenstad /
Maihaugen

TRADISJON OG
LEVEMÅTE

Maihaugen

UTSTILLINGER I FRILUFTSMUSEET

- Bjørnstad – Sandvigs modigste idé. Bjørnstad.
- Lillehammermaleren Alf Lundebys atelier. 1915-huset.
- Fiskevollen. Knuvelbuene ved Breisjøen.
- Skogsti – med informasjonstavler om skogen som ressurs og arbeidsplass.

UTSTILLINGER I BESØKSSENTERET

- **Nyhet!** Brev fra fronten – Kjære mor.
- Langsomt ble landet vårt eget.
- Folkekunst i Gudbrandsdalen.
- Anders Sandvigs tannlegekontor.

BUTIKKER OG UTSALG

- Maihaugbutikken i Besøkssenteret.
- Avlangrud – historisk kolonial i Byen.
- Keramiker Idun Sira er tilstede i Pottemakeriet eller Åset de fleste dager. Produksjon og salg av keramikk.
- Vevstua ved Ellen Strangstad i Lensmannsarresten. Produksjon og salg av kunsthåndverk. 1.–31. juli, mandag–fredag.

ANDRE AKTIVITETER

- **Skatter på hjul.** Demonstrasjon av Postens kjøretøy. Postsjåføren er tilstede på torget i Byen torsdag til søndag i uke 27, 28, 29 og 31.
- **Walk round about, Peer!** Omvisning på engelsk om Ibsen, Munch og Griegs forhold til Gudbrandsdalen. 45 min. For voksne. 2.–11. august, hver dag kl. 13.15.

Foto: Esben Haakenstad / Maihaugen

**Maihaugen slipper deg ikke
uberørt ut igjen i nåtiden!**

Det skjer i september!

Tuengen allé 1B har blitt en kjent adresse på Maihaugen. Etter at Dronning Sonjas barndomshjem ble flyttet til boligfeltet, har huset vært et populært mål for besøkende på museet.

Tekst og foto: Kristin Helland

Til å begynne med fikk vi bare se huset utenfra. Så – etter at de kongelige hadde feiret sin 50 års bryllupsdag i august i fjor, fikk vi slippe inn i stuen i 1. etasje. Det har gått en strøm av grupper inn, og ofte har det vært kø for å få oppleve hallen, stuen, spisestuen og kjøkkenet. Alle har vært imponert og begeistret. Dronningen selv inkludert. Barndomshjemmet hadde gjenoppstått.

Denne våren og sommeren jobbes det på spreng for å ferdigstille 2. etasje i familien Haraldsens hjem. Dronningen er med som konsulent og følger prosessen.

Maihaugbladet har fått lov å intervju konservator Else Braut. Sammen med konservator Kjersti Braanaas Moen har hun ansvar for inventar og tekstiler. Nettopp nå har de helt tidsriktige tapetene kommet. Hvordan i all verden fikk man til det? Huset er jo bygget om og pusset opp mange ganger!

Det er etter et slikt spørsmål konservatoren får anledning til å skryte av all ekspertisen

man har blant håndverkerne på Maihaugen og innsatsen som gjøres for å finne det helt riktige. «Tuengen allé 1B er et hus vi bruker mye ressurser på her på Maihaugen», sier hun.

Når nå alle soverommene skal bli slik de en gang var, har håndverkerne skrapet seg ned til første malingslag og avdekket rester av de opprinnelige tapetene. I tillegg til Dronningens ungdomsrom, er det barnerommet og foreldrenes soverom som nå tilbakeføres med tidsriktige tapeter, gulvbelegg og fargesetting av lister og vinduer.

På Sonjas ungdomsrom fant man en liten tapetrest bak en radiator. Den ble kopiert på en fabrikk i Sverige. Når det gul- og hvitstripede tapetet kommer opp i det lyse og vakre hjørneværelset mot nord-vest, er det sikkert flere enn Dronningen som ønsker seg inn der.

Tuengen allé 1B var et hus for en stor familie. Men fordi Sonja var yngst, fikk hun etterhvert ungdomsrommet for seg selv. Møbleringen er

et annet spenningsmoment. Else Braut kan fortelle at Dronningens eget skrivebord vil komme på plass sammen med andre originale møbler.

Hva gjelder gardiner og trekk på andre møbler, er det kretong som er tingen. På Elses kontor ligger det en kretong med mørk grønn bunn og store blomster.

Det er ganske sikkert mange som selv vokste opp på 1950 og 60-tallet som vil huske seg igjen og fryde seg over minner som strømmer på når publikum en gang i september skal få slippe opp i 2. etasje i familien Haraldsens hus.

Antakelig var det få av oss som allerede da hadde oppdaget Weidemanns malerkunst og hadde ham på veggen i ungdomsrommet. Men kunstplakater hadde vi. Sonja Haraldsen hadde foruten Jacob Weidemann, en Matisse-plakat på den hvite og gule veggen på ungdomsrommet.

Ny kafe på Maihaugen

Tekst og foto: Anne Mari Løken

1. mai 2018 overtok Frich's Spiseri Maihaugen AS driften av restauranter og kafe. Kafeen i hovedbygningen har nå fått en etterlengtet oppgradering, og sist i mars framsto den nye utgaven i moderne design.

Jeg hadde en prat med ansvarlig driver, Kenn Bo Larsen om kafeen, om restaurantene og om planene for Frich's. Med seg hadde han Frida Alice Bøe, restaurantsjef, og det

kommer klart fram at kafeen bare er en del av planene de har for å være på Maihaugen. En god del av driften består i utleie til selskaper/grupper og catering. Etter ett års drift føler Larsen at de nå er bedre forberedt på sesongen, og at de har bedre grep om mange ulike planer. Som....? De ønsker bl.a. et tettere matfaglig samarbeid mellom de ulike husene på Maihaugen der en har servering. De ønsker å lage en meny tilpasset hver av bygningene utfra husets historie, skape en historie rundt et måltid, skape matretninger og bruke råvarer fra distriktet. Når folk ønsker å leie Gjestestua f.eks., vil de kunne få tilbud om en meny som hører huset til. Disse tiltakene håper de å ha ferdig i høst. De vil også gjenta julebordtiltaket de så vidt prøvde i 2018, en type vandring mellom flere hus, med mat i hvert av dem, knyttet sammen med historier. Både Larsen og restaurantsjef Frida Alice ønsker at kafeen på Maihaugen skal bli byens møtested og gode spisested, samt møteplass og stopp for Maihaugens trofaste gjester, vi som vandrer på Maihaugen hele året! De har kveldsåpent torsdag til søndag for middagsservering, og ønsker folk velkommen opp. Snart åpner sommerportene, da ruller bussene inn med sultne turister og mye liv. Til da skal også resten av interiøret i kafeen være på plass, samt en noe utvidet meny.

*Restaurantsjef Frida Alice Bøe og
kjøkkensjef Espen Tøfte.*

En ny, funksjonell kafe.

Foto: Esben Haakenstad / Maihaugen

Foto: Jørgen Skaug

Foto: Esben Haakenstad / Maihaugen

BARNAS SOMMERDAG

25. august 2019 kl. 11–16

Se mer på www.maihaugen.no/barnassommerdag

Spesialomvisninger på Maihaugen 2019

Tekst: Svein Erik Besserud

Spesialomvisningene 2018 var en suksess vi ønsker å gjenta – derfor gjennomføres det i år enda flere spesialomvisninger.

Disse omvisningene er eksklusivt for DSSVs medlemmer. Her er en unik sjanse til å komme inn «bak» kulissene på Maihaugen, for å se og høre.

For hver enkelt spesialomvisning vil det komme påmeldingsinformasjon med påmeldingsfrist, oppmøteplass, klokkeslett m.m.

Påmeldingsinformasjon sendes til alle medlemmer som har registrert e-postadresse i DSSV's nye medlemsregister.

Det er viktig å merke seg at for å få plass på disse eksklusive omvisningene, må man melde seg på via påmeldingsinformasjonen for den enkelte omvisning. Her vil det være «førstemann til mølla»-prinsippet som gjelder.

Her er oversikten over årets spesialomvisninger:

Magasiner Maihaugen	22.05.19	50 stk.
	05.09.19	
Utvidelse av håndverkskvartalet og byen	20.08.19	30 stk.
Fra hytte til hytte	25.06.19	30 stk.
Dronningens barndomshjem, 2. etg.	17.09.19	3 grupper a 10 personer (totalt 30 stk.)

Maihaugen som studiepraksis

Redaksjonen hadde hørt rykter om at reiselivsstudiet brukte Maihaugen i sitt opplegg, det måtte vi finne ut av.

Tekst og foto: Anne Mari Løken

Kontakt med HiNN førte meg til student Anette Gutmane fra Oslo. Det var ikke helt riktig at Maihaugen var en del av pensum akkurat, men Stiftelsen Lillehammer Museum, SLM, tilbyr en praksisplass for studenter på reiselivslinja, og DEN plasen var det Anette sikret seg. Da vi møttes ville jeg jo vite hvorfor? Anette har hatt sommerjobb som renholder på Maihaugen mens hun har vært i Lillehammer som student, hun har vært innom alle husene og hun ble så nysgjerrig på hva disse husene måtte ha inneholdt, hvem hadde bodd der, hvordan hadde de levd, hva hadde de gjort. Det ble en fantasireise i hennes hode i hvert hus. Derfor ønsket hun veldig sterkt å få denne ene praksisplassen i 6 uker nå i vår, fordelt med noen dager på Kunstmuseet, resten av tida på Maihaugen. Jeg lurte på om det var svar på fantasiene hun ville finne ut av, eller om det var noe annet? Hun forteller at hun først og fremst er opptatt av formidling og arbeidsprosesser, og av markedsføring. Hvordan leverer museet den «varen» de reklamerer for på en autentisk måte. Hvordan tilrettelegger formidlerne, hvordan er prosessen bak tilrettelegging av hvordan folk blir tatt imot. Museet står foran en sommer der det trengs mange folk i ulike roller. Hun så hvor høye og strenge krav det stilles til de som skal presentere museet på en god måte, og hun mener hun lærte at det er mange viktige prosesser som må oppfylles for at museet nettopp skal beholde sin autensitet. Det ble hun imponert av. Hun er også litt spesielt opptatt av arbeidsmiljø, hvordan så mange ulike yrkesgrupper jobber både hver for seg og sammen, og hvordan en felles motivasjon

Anette Gutmane, nettopp ferdig med bachelor i reiseliv på Lillehammer.

for arbeidsplassen sin nettopp er noe av svaret på en bra måte å være kolleger på, hvordan de kommer fram til et felles «språk». Jeg lurer på hvorfor hun har valgt reiseliv? Hun sier hun kanskje har blitt litt påvirket av familiens reiselyst, de kom til Oslo fra en kystby i Litauen da hun var 9 år, og de har reist veldig mye rundt i Norge. Men hun understreker at reiseliv tiltrekker henne fordi det er i stadig bevegelse og endring, det digitaliseres mer og mer, blir lettere tilgjengelig, men også er mye, mye mer enn det å reise. Hva er så yrkesdrømmen, Anette, når du nå skal tilbake til Oslo, til jobbsøknad og ev flere studier? Hun er beskjeden, men klar; å bli museumsdirektør!! Lykke til.

Ny september – ny DSSV-tur. I fjor på Toten. I år til Hadeland. Datoen er 1. september 2019.

Tekst: Ivar Olstad

Vi starter i vårt eget gode selskap med det snaut to timer lange strekket ned til Kistefos like sør for Jevnaker. Etter en liten tidlig-lunsj på kafe Consulen er det tid for omvisning. Museet har to severdigheter, og vi skal få med oss begge.

Det gamle tresliperiet er en av landets originale industribedrifter som har fått stå uendret siden nedleggelsen i 1955, og er Skandinavias eneste i sitt slag. Den historiske samlingen ved Kistefos-Museet består av bygninger, maskiner (som til en viss grad er i gang), industrielt inventar og gjenstander, og alle disse komponentene anvendes for å formidle historier om arbeidsliv og sosialt liv for de som hadde sin arbeidsplass og bolig på, eller i nærheten av fabrikkområdet til A/S Kistefos Træsliberi. Riksantikvaren har holdt sin hånd over anlegget, og han og eieren har de siste ti årene brukt mer enn 20 millioner kroner på restaureringen.

Mens den ene halvdel av oss følger industri-guiden, vil den andre parten ta for seg den ganske enestående **skulpturparken** – og omvendt etterpå. Gjennom 20 år har finansmannen Christen Sveaas bekostet en lang rekke modernistiske kunstverk, norske og internasjonale, som nå er plassert rundt på området. Noen fascinerer, andre provoserer, som seg hør og bør.

Vi får også anledning til å se og bli informert om det spektakulære praktbygget «The Twist» til 200 mill., som blir det nye museet på Kistefos, bygget over Randselven.

Granavollen er neste stans. Nikolai- og Maria-kirken – de to stemningsfulle «søster-kirkene» på den eldgamle samlingsplassen er begge fra

1100-tallet, og fortjener et besøk. At kirkene ble bygd av to søstre som var bitre uvenner, er en forståelig, men ikke historisk sannsynlig, forklaring på plasseringen.

Et innomhus galleribesøk blir det også tid til: **Glasslåven** presenterer seg som et særpreget kunstsenter for produksjon og visning av profesjonell kunst, og viser til «to eventyrlige sommersesonger med et overveldende antall besøkende og gode tilbakemeldinger.»

Og så er det middag på **Granavolden Gjæstgiveri**, som er vel kjent for mer enn regjeringsforhandlinger og A. O. Vinjes død her. I minst 350 år har reisende blitt godt mottatt og bevertet på stedet.

AVREISE fra Lillehammer Skyssstasjon
1. september kl. 08.45.

PRIS pr. pers. er kr 950,-

PÅMELDING til Svein Arne Rudi 18. juni
kl. 09.00 – 21.00, på **sms** tlf. 974 00 723
eller **mail** til Svein.Arne.Rudi@
fagskolen-innlandet.no (Ved for mange
påmeldte, blir det loddtrekning)

Endelig program sendes ut etter påmelding.

VELKOMNE TIL TUR MED DSSV 2019.

Skjulte skatter – de du finner i Folkekunstsamlingen i 2. etasje

Tekst: Konservator Kåre Hosar | Foto: Ivar Olstad

De fem vise og de fem dårlige jomfruene var svært populære å framstille i **billedtepper** på 1700-tallet. Historien er hentet fra Bibelen, fra

Matteusevangeliet, og handler om de ti jentene som skal vente for å vise brudgommen vei til bryllupsgården. Men bare fem var så forstandige at de hadde oljen klar til lampene sine, slik at de kunne tenne dem da brudgommen kom. De fram-

stilles derfor som en rekke med fem jomfruer med løftet lampe, mens de holder en klut senket. De fem dårlige jomfruene holder den slokte lampen ned mens de holder kluten opp og tørker sine tårer. Det er mottoet Vær beredt som framstilles på denne måten.

Hans Jenstad (f. 1766), var treskjærer av lesjætt, men han vokste opp i Sunndal. Arbeidene hans er et resultat av en brytning mellom det gudbrandsdalske og det nordvestlandske.

Framskapet er svært preget av barokken i hovedformen. Det er nærmest som vi kan se en romersk kirkefasade i skapet, med det forhøyde midtpartiet og sideskipenes skrånende tak på sidene. Skapsnekkeren bolttrer seg i konkave og konvekse former, og med utstrakt bruk av karnissbuer som bøyer seg snart hit og snart dit.

Ølhøne er blitt et generelt begrep, selv om det kan være forskjellige fugler som framstilles. På denne flotte ølhønen er det nok ingen høne, men en orrhane. Den er ikke laget

for å drikke av, men til å helle av. Det er en trøys, med trakt i den gjennomhullede halsen til orrhanen. Da kunne kjøgemesteren skjenke øl opp i små boller eller begre fra denne ølhønen.

Smør var en viktig del av et gammelt festbord. Det kunne serveres i en smørbutt, eller det kunne lages flotte figurer. Det som vi i dag kjenner som vakre osteformer var

opprinnelige smørformer, og en spesiell form for smør til servering var **smørfiskene**. To halve fisker ble brukt til å lage en figur av smør, og du fikk en tredimensjonal fisk. Kanskje har det sammenheng med det bibelske måltid med fem brød og to fisker.

RESSURSPERSONENE

«Du ser dem ikke, men du skjønner hvor flinke de er»

Tekst: Kristin Helland | Foto: Audbjørn Rønning / Maihaugen

Torbjørn Sund

«Man kan vel ikke bedre ha det?»

Dette sier museumshåndverker Torbjørn Sund. Han har vært på Maihaugen i tre år. Fra før hadde han erfaring fra lafting og restaurering. «Her får du brukt det du kan og utviklet det videre.» sier han. Han er strålende fornøyd med den kunnskapsbasen de faste håndverkerne representerer. «Og – å være snekker og likevel ha en fast møteplass hver dag, er ikke vanlig», smiler han. Selv er han knyttet til «roden» Byen og boligfeltet. Det innebærer blant annet at han er med i restaureringen av Dronning Sonjas barndomshjem. «Jeg har alltid interessert meg for gamle hus,» forteller Torbjørn. «Det var stort å oppdage at dronningen kjente seg igjen og var fornøyd med jobben som var gjort». Torbjørn forteller at de er omtrent 12 håndverkere på Maihaugen. «Det er kanskje litt få i forhold til mengden hus?» sier han. Han skryter av trivelige og dyktige kolleger, som alle er velvillige overfor publikum som passerer og stiller spørsmål. Det er også en del av jobben.

«Påj-Påj» – hvem vet hvem hun er?

Hun er den alltid smilende renholderen – en av dem som gjør at Maihaugen fremstår som velholdt og trivelig. Navnet er burmesisk og skrives pway-pway. Etternavnet et lettere å gjette uttalen av: hser.htoo. Påj-Påj kom til Norge som flyktning sammen med bror og søster. Senere kom foreldrene etter. At vi har begynt å kalle hjemlandet hennes for Myanmar i stedet for Burma, problematiserer hun ikke. Nå har Påj-Påj jobbet på Maihaugen i åtte år. «Det er alltid hyggelig å komme på jobb, derfor kan jeg orke dette arbeidet i flere år fremover. Det er forskjellige oppgaver hver dag», sier hun fornøyd. De er fire faste renholdere og ser seg selv som et kollegium sammen med vaktmestrene. «Jeg er eneste burmeser, men føler meg absolutt ikke utenfor av den grunn. «Maihaugen er et fint sted å være», sier hun «Det er så spennende med nye utstillinger – og med alle turistene!»

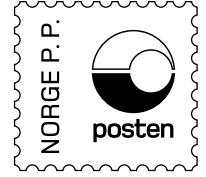
Pway Pway Hserhtoo

Kjetil Andersen

«Han er alltid i godt humør», sier kollegene

Ingen dårlig omtale av en vaktmester, som når han er på jobb, har ansvar for hele området! Kjetil Andersen er en av de 5–6 vaktmestrene på Maihaugen. «Vi har forskjellig kompetanse, men klarer å løse alle oppgaver som ikke krever autorisasjon» sier han fornøyd. Selv er han utdannet blikkenslager og kom til Maihaugen for fem år siden. «Vi jobber godt sammen og gjør hverandre sterke», sier Kjetil.. «Jeg har lært en masse nytt etter at jeg kom hit». Han forteller videre at mas, jag og press mangler. Til gjengjeld må jeg selv se hva som trengs, og dermed blir det ansvarsfullt og selvstendig. Det er tilfredsstillende. «Hver morgen drikker sjefen kaffe med oss – så om vi ikke fylte oppgavene, ville vi vel hørt det», sier Kjetil rolig. «Folk sier til meg at jeg er heldig som jobber på Maihaugen!» Kjetil forstår hva de snakker om. «Det hender jeg setter meg ned oppe ved Fiskekappellet og ser meg rundt» sier han med et smil.

Program

MAIHAUGEN

- 10. juni kl. 11.00–15.00: Kirkens dag med gudstjeneste i Garmo stavkirke og program.
- 23. juni kl. 17.30–23.30: Sankthansfeiring
- 8. september kl. 12.00: Fjøsbesøk og omvisning til dyr på beite i friluftsmuseet.
- 29. september kl. 14.00: Salmebokjubileum i Garmo stavkirke.
- 1. –13. oktober: Høstferieprogram
- 6. oktober kl. 12.00–15.00: Hytte- og setersøndag på Maihaugen.
- 12.–13. oktober kl. 11.00–16.00: Vottedager med strikkekafe, foredrag, kurs og museumsopplevelser.

LILLEHAMMER KUNSTMUSEUM

- Kunstpause hver torsdag i skoleåret kl. 11.30
- 3.–7. juni: Kunsthistoriekurs i samarbeid med Nansenskolen.
- 4. juni kl. 18.30: Torsdag kveld i museet. Foredrag og langåpent museum, butikk og kafe.
- 5. september kl. 18.30. Torsdag kveld i museet. Foredrag og langåpent museum, butikk og kafe.
- 3. oktober kl. 18.30: Torsdag kveld i museet. Foredrag og langåpent museum, butikk og kafe.

SIGRID UNDSSETS HJEM BJERKEBÆK

- 2. juni kl. 19.00: We got rhythm. Konsert med Vingar Vocale.
- «100 år med Sigrid Undset»
  - Uke 33 (dato kommer): Lars Mytting om Gudbrandsdalen som inspirasjonskilde.
  - 25. august kl. 13.00: «Fra Sigrid Undsets litterære overflod til Kristin Lavransdatters reise gjennom livet». Foredrag med forfatter Elisabeth Aasen.
  - 31. august kl. 14.00: Vigdis Hjort i møte med «Fru Marta Oulie».
  - 12. oktober kl. 14.00: Morten Strøksnes om Sigrid Undsets lengste reise: «Flukten».

BJØRNSTJERNE BJØRNSONS HJEM AULESTAD

- 30. juli – 4. august kl. 14.00: «To diktervenner – H. C. Andersen og Bjørnson» ved Morten Jostad.
- 7–11. august kl. 14.00: «To diktervenner – H. C. Andersen og Bjørnson» ved Morten Jostad.
- 15. september kl. 11.00–16.00: Familiedag på Aulestad.

